

Tankar
i
Djurskydd

uttalade af

Z. Topelius.

På uppmaning
af Sylviaföreningen samlade och utgifna

af

Uno Stadius.

Helsingfors 1898.
Hufvustadsbladets Nya Tryckeri.

Tankar i Djurskydd

uttalade af

Z. Topelius.

På uppmaning af Sylviaföreningen samlade och utgifna

af

Uno Stadius.

Helsingfors 1898.

Hufvustadsbladets Nya Tryckeri.

Förord.

I dag, då det är högtid i Finland och då så många högstämnda tankar och varma känslor hamna hos Z. Topelius, vill äfven denna lilla bok söka sig fram till åldringen med en vördnadens och tacksamhetens hälsning från alla dem, som i landet arbeta för de värnlösas väl och som i djurskyddsvännena Topelius äga den erfarne läraren, det goda föredömet, den outtröttliga uppmuntraren samt den förtröstansfulla, ljusa blicken på framtiden.

Helsingfors, den 14 Januari 1898.

Uno Stadius.

Majföreningen.

„Majföreningen“ stiftades i Helsingfors den 1 maj 1870 och utgrenade sig inom ganska kort tid öfver hela Finland. Topelius önskade emellertid gifva föreningen en fastare organisation och en värksamare kontroll; därför samlade han under år 1883 en större krets af lärare, lärarinnor och barnavänner i Helsingfors. Detta möte uttalade sig för att föreningen hvilat på en riktig pedagogisk grundtanke. Man valde en komité af fem erfarna medlemmar, tre kvinnliga och två manliga för att uppgöra förslag till föreningens omorganisation. Denna komité utrörde sitt uppdrag, och i Helsingfors Dagblad lästes samtidigt en med den kända signaturen Z. T. undertecknad uppsats, hvarur vi låna nedanstående uttalanden:

„Ändamålet är att genom en association af växande ungdom uppfostra rättskänslan, motarbeta de själfviska drifterna, uppmana till själfverksamhet i det rättas tjänst och, enligt Pauli ord, „öfvervinna det onda med det goda“. De bästa sedliga lärdomar blifva för barnet ofruktbara, därest de icke tillämpas på gifna, bestämda tilldragelser i det dagliga lifvet. Det är icke nog att afhålla sig från det onda; man måste i handling göra det goda. Lika visst som all grymhet förvildar och i unga år grundlägger hjärtats förhärdelse, lika visst måste en god handling i det rättas tjänst, en omvårdnad för de värnlösa, ett försvar för de oskyldigt lidande värka förädlade på det lätt mottagliga barnahjärtat. Och dessa grundsatser har man gifvit en tillämpning i beskyddet af de små fåglarna, emedan dessa förföljda varelser genom sin glada sång och sitt fria oskyldiga väsen stå barnen närmast.

Mången torde föreställa sig, att en förening är öfverflödig för detta ändamål, som lika väl kunde öfvas i hvarje hem. Ja visserligen kan och bör hvarje hem lägga den första grunden till all god sed. Skolkunskaper kunna äfven med framgång inhämtas genom privatlärare hemma. Men hvad är det, som gifver skolan ett afgjort företräde framför läsningen hemma? Det är gemensamhetens starka och lifvande band; det är associationen, som gifver den försagde mod och den svage kraft, som manar alla och styrker alla. Man står med ett annat mod i det djupa ledet med många bakom sig, än man står där ensam, hänvisad blott till sin egen beslutsamhet. Och så är det särskildt med en förening för växande ungdom. För denna ålder är ett godt kamratskap af större betydelse än för någon annan. All uppfostran af viljan och känslan är väsentligen bygd på vexelvärdan med andra.

Emedan nu skolan är en sådan, redan färdig association af förenade viljor och krafter med uppfostran i det goda till sitt ändamål, är det tydligt, att Majföreningen i främsta rummet vänder sig till henne med anhållan om hennes medvärkan och understöd. Därvid bör märkas, att skolan är för strängt lagbunden i sina former, för att kunna ersätta den fria föreningen eller göra den öfverflödig. Skolan leder genom lära och föredöme den sedliga utvecklingen, men tillämpar den endast i några få gifna fall, som beröra dess område: lydningen, ordningen, fliten, sanningskärleken o. s. v. All öfrigt tillämpning måste skolan öfverlämna åt lifvet. Bunden vid sin regel, kan hon icke uppfostra initiativet, självärksamheten, den fria handlingen, dessa nödvändiga villkor för karaktärens utveckling. Läraren föreskrifver, lärjungen lyder. Det kan icke vara annorlunda, men det betyder blott, att skolan förlägger sitt slutändamål utom sig själf. Automater vill hon ju icke uppfostra. När hon är nödsakad att regelbinda den outvecklade viljan, gör hon det blott för att förbereda dess frigörelse i en förnuftig själfbehärskning.

Af denna orsak synes det icke blott tillåtligt, utan fastmera önskvärdt för skolan att medvärka för en fri förening, hvars ändamål är att uppfostra viljan, känslan, initiativet, självärksamheten handlingen i det rättas tjänst; — alt detta naturligtvis med förbehåll, att ingenting där strider mot skolans lagar. Hon tillåter konventer, gymnastikföreningar, sångföreningar; hvarför skulle hon icke med tillfredsställelse se sina lärjungar förena sig att försvara de oskyldigt lidande? Skolan kan icke önska, att hennes elever förvildas utom lärosalen. Hon kan icke på samma gång uppställa rättvisan såsom en grundsats för hela sitt handlingssätt och tillåta sina elever att på ett grymt sätt förfölja lefvande varelser. Hon kan lika litet kalla det omanligt för gossar att försvara de värnlösa, som hon kan kalla det manligt att lägga försåt för dem, eller vetenskapligt att utan värkligt gagn förstöra och plundra. Bildningens sedliga värde beror af ett följdriktigt samband mellan lära och lefverne. Där af att dessa ofta gå åtskilda, följa mycken lösaktighet, mycken halfhet, mycken själfviskhet. Det är godt att *veta* det rätta, ännu bättre att *vilja* det, men bäst af allt är att *göra* det rätta.

Så må skolan icke förakta en maning i sistnämnda syfte, hvilken, hur ringa den än må synas, dock redn har visat sig mäktigt att anslå det bästa i barnahjärtat och ej skall gå spårlös förbi, därest den finner hos äldre vänner ett välvilligt understöd. Det är icke första gången naturen framträder som männlskans lärarinna. Ett frö utsås i ringhet och ödmjukhet: det gror i kärlek, det uppväxer i kraft. De sedliga makternas gång genom lifvet är sådan; de vidga sig utåt och inåt. Man börjar med att älska sin hembygds björk, och man lär sig af den att älska sin fäderneslandet. Barnet omvårdar en fattig fågel, och den vuxna får ett kärleksfullt öga för människolifvet och skapelsen. Det är den gamla liknelsen om senapskornet, Math. 13: 31, 32; låtom oss taga vara däupå!⁴

Barmhertighet af alla.

(1 Mos. 24 kap.)

Abraham var gammal vorden och sade till sin tjänare, Eleazar: Gå, sök en hustru åt löftets son, Isak! Svär, att du icke söker henne bland de kanaaniters döttrar. Gå hällre till Aram Naharaim, mina fäders land, till Nahors, min broders stad, och välj där den värdigaste. Herren skall sända sin ängel framför dig, att du där finner min sons maka.

Eleazar svor att lyda sin herses bud, tog tio af hans kameler med tjänare och häfvor samt drog åstad den kortaste vägen till Abrahams släkt i Mesopotamien.

Denna väg gick genom sandöknar utan vatten och skugga. Solen brände het, ingen vind svalkade luften, och kamelernas jämna tramp uppref ett fint stoft såsom ett moln kring de resande.

När karavanen tågade fram på femte dagen, sade den äldste kameldrivaren; Våra djur äro öknens skepp och kunna länge umbära vatten, men nu är förrådet i deras inre tömtd, och de försmäkta af törst.

— Var vid godt mod, sade Eleazar. Herrens ängel går framför oss och skall sörja för djuren, såsom han sörjer för oss.

Vid nattens inbrott lägrade sig de resande i öknen och upptände eldar för att afhålla rofdjuren. Solen gick ned och gick åter upp såsom ett skarpt afrundadt, rödt klot i en brandgul luft. Dagen föll, men förmådde icke svalka den heta sanden.

Vid gryningen på den sjätte dagen fortsattes färden. När det led emot middag, sade åter kameldrivaren: Våra djur förmå icke gå längre. Vi hafva ännu fyra mått vatten i våra lädersäckar; låt oss dela detta vårt sista förråd med kamelerna, att de icke må störta och lämna oss att dö i öknen!

Eleazar svarade: Gör så!

Lädersäckarna tömdes, karavanen delade med djuren sitt sista förråd och fortsatte färden. Åter gick det stora röda solklotet ned i brandgula töcken, och åter lägrade sig karavanen till natten på ökensanden, medan rofdjuren långt borta i mörkret röto af törst.

Vid gryningen af den sjunde dagen sade kameldrivaren: Denna dag skall vara vår sista, om vi icke slakta hälften af djuren och läska oss samt de återstående med de slaktades blod.

Eleazar sade: Kom icke vid våra trogna lastdragare! Vet du icke, att Herren pröfvar vår tro, såsom han pröfvat Abrahams?

Kamelerna reste sig mödosamt upp och fortsatte sin gång med dignande knän intill middag. Då förmådde de icke mer. Deras flämtande andedräkt kändes hetare än den heta sanden, och de kunde icke vidare resa sig upp. Luften var såsom en brinnande ugn och hvarje solstråle såsom en eldpil. Åter sade kameldrivaren: Nu skola vi dö.

Eleazar svarade: Är då Herrens arm förlamad, att vi skola dö, när han lefver? Innan solen går ned, skall han föra oss till lefvande vattukällor.

Låga sandkullar skymde horisonten i öster. Tre timmar före solens nedgång uppsteg bakom dessa kullar en rök, som drefs af en sakt vind mot karavanens lägerplats. Kamelerna upplyfte fnysande sina vanmäktiga hufvuden, vädrade röken och uppreste sig själfmant på sina darrande knän. De hade förnummit människors närhet, de förmådde ännu en timme släpa sig framåt, och snart befann sig karavanen utanför porten af Nahors stad.

Där var en brunn. Kameldrivaren sade till Eleazar: Hvarför dröja vi? Käre, låt oss släcka vår och kamelernas törst!

Eleazar svarade: Ännu en stund vilja vi bida. Se, jag har bedt om ett tecken af Herren, och törstande vilja vi vänta, hvad han förkunnar. Stadens döttrar komma hit ut att hämta vatten om qvällen. Den af

dem, som gifver oss och våra kameler att dricka, hon allena är värdig att väljas till maka åt löftets son.

icke förr var det sagdt, innan Rebecka, Bethuels dotter, Nahors sondotter, kom ut ur staden, bärande en kruka på skuldran. Hon fylde sin kruka med vatten ur brunnen och stod upp för att återvända, när Eleazar gick emot henne och sade: Låt mig dricka litet vatten ur din kruka!

Hon svarade: Drick min herre! och nedlyfte krukkan. När han druckit sade hon: Jag vill äfven ösa upp vatten åt dina kameler.

Strax tömde hon sin kruka i hon, gick till brunnen att ösa och vattnade alla kamelerna.

Eleazar betraktade den dägeliga mön i hennes ungdomsfäring, där hon gjorde sig så mycken möda, för att hugna icke allenast människor, utan äfven de försmäktande djuren. Och han prisade i Rebeckas gärning Gud, som förbarmar sig öfver alt lefvande och sändt honom tecknet.

När alla druckit, prydde Eleazar Rebecka, Bethuels dotter, med sköna smycken och frågade, om där fans härbärke för honom och tjänarne i hennes faders hus. Han frågade icke, om djuren, men hon svarade: Halm och foder finnas hos oss i mängd och äfven rum till härbärke.

Rebecka återvände till sin faders hus och förtäljde där om sitt möte vid brunnen. Då gick hennes broder Laban ut och sade till Eleazar: Kom här in, du Herrens välsignade; hvi står du här ute? Jag har beredt huset och där är plats för kamelerna.

Laban sadlade af de trötta djuren, gaf dem foder och frambar vatten att två de resandes fötter. Rikelig mat blef där buren in, men Eleazar ville icke äta, förrän han framfört sitt ärende. Jag är Abrahams tjänare, sade han; så och så är mig sagdt och skedt. När jag kommit till brunnen, bad jag, sägande: Herre, min Herre, Abrahams Gud, du hvilken hugsvalar alt, som lider på jorden, se jag står törstande vid denna vattubrunn och

bidar ditt tecken. När här kommer en jungfru, och jag beder henne om en dryck vatten ur hennes kruka, och hon svarar, att jag må dricka, och att hon ännu därtill vill vattna mina kameler, gif då, Herre, att hon må vara den, som du har utkorat till maka åt löftets son! Och se, det är alt så skedt, och nu är jag kommen att af eder begära Rebecka till Isaks hustru.

När Bethuel och Laban förnummo Herrens tecken, gáfvo de med glädje sitt samtycke, viljande allenast några dagar ännu behålla hos sig den utvalda bruden. Men Rebecka var ense med Eleazar att resa allaredan följande morgon. Rika gáfvor utdelades åt dem alla, hennes släkt välsignade henne, och så drog Rebecka med sina tjänarinnor i frid till Isaks land. —

Isak var utgången på fältet och förrättade före solens nedgång sin bön vid brunnen Lachai Roi, när han såg sin faders kameler nalkas i aftonrodnaden. Rebecka såg Isak, steg ned af kamelen och frågade Eleazar: Hvem är den mannen, som kommer emot oss på fältet?

Eleazar svarade: Det är Isak, min herre. Då höljde Rebecka sig i sin slöja, ty hennes kinder färgades röda.

Isak förnam Eleazars budskap och ledsagade Rebecka till det hus, där hans moder bott. Och han tog henne till sin hustru och älskade henne.

Ty såsom Rebecka varit barmhertig mot alla, så vederfors henne ock i alla stycken Herrens barmhertighet, så att hon blef en moder för talrika folk. Och Isaks hjordar förökades under hennes vård, så att han blef ännu mycket rikare, än hans fader Abraham varit före honom.

Såsom det var i Eleazars tid, så är det i alla tider Herrens tecken, att välsignelsen följer den, som förbarmar sig öfver alt lefvande i Guds kärleks efterföljd. Är icke Herren i alla tider den, som gifver korpens ungar deras mat, och utan hvars vilja icke en sparf faller till marken? Är han icke ständigt densamme, som sade till Jona: „Skulle icke jag förbarma mig öfver Ninive,

en så stor stad, i hvilken äro mer än tolf gånger tiotusen människor, som icke förmå skilja sin högra hand från den venstra; — dertill ock *många djur!*“

„*De Värnlösas Vän*“ 1887.

Den stora klyftan.

Hvem fyller klyftan i samlifvets grund? Hvem löser den gåtfulla motsägelsen mellan Guds kärlek, som upprättar alt, och den själfviska naturdriften, som trampar alt under fötterna? Å ena sidan en underbart vis, förutseende kärlek, som sörjer för hvarje plantas behof, hvarje lefvande varelses näring och trefnad; å andra sidan denna skoningslösa kamp om tillvaron, allas krig emot alla, som beständigt låter den starkare uppsluka den svagare och röfvar andras lif för att underhålla sitt eget. Är kärleken en naturlag, så är själfviskheten ett ingrepp i världsordningen. Är lifvet skapelsens ändamål, så är döden en gudsförnekelse.

Huru ömt sörjer ej trädet för vårens löfknopp, som hösten härjar, vinden förstör, larfven arbetar, och barnets hand afbryter i tanklös lek! Med hvilken årsång omvårdnad utvecklas ej larfven ur ägget, puppan kring larfven, insekten ur puppan, och dock slukar en enda svala tusende sådana lif på en dag till sin föda. Naturkriget stannar ej ens vid tröskeln af människovärlden. Växtens och djurens herre är det omätligaste bland rofdjuren. Honom skall alt lefvande nära och tjäna. Han, som är kallad att framför alla andra i sig upptaga och förvärkliga Guds kärlek, är själf det mest fulländade uttrycket för naturens själfviskhet.

Ingenstädes trygghet, ingenstädes förskoning; öfveralt jagandet efter egen fördel på andras bekostnad.

Hvad betyder då den genom seklerna åter och åter klingande änglasången om frid på jorden? Måste vi icke, för att undkomma slaktandet, pinandet, slafpiskan och förstörelsen, önska oss långt, långt bort till en annan stjärna, där en varelse kan lefva af luft eller ljus och ingen tvingas att för sin egen tillvaro uppoffra en annans?

Ofta har denna önskan uppstigit i mitt knotande hjärta. Jag vill ju ej slakta, ej pina, ej trälbinda, ej förstöra. Vore det nog att blifva vegetarian, huru lycklig vore jag ej att få lefva af åkerns skördar och trädens frukter! Men det är icke nog: äfven där är förstöring af ett härligt tillredt, underbart värdadt växtlif och därtill uppslukade legioner af den osynliga djurvärld, som lefver i vattendroppen eller i luften. Det är bekant, att Han, som är allas vårt föredöme, gynnade fiskfångst, åt och utdelade fiskar. Hvert skall jag fly? Om jag flydde till aflägsna stjärnor, skulle naturforskarne säga mig, att äfven dessa stjärnor tändas och slockna. Afven de äro underkastade förgänglighetens lagar; äfven där är döden, altså möjligheten, måhända behofvet att döda. Hvar finna den kärlek, som aldrig uppslukar, aldrig förnärmar? Jag måste ju fly till dig, du Evige, Outgrundlige, som allena står upphöjd öfver alt, som förgås; — till en ny tillvaro, som ej kan döda, emedan den själf aldrig dör.

Och då läser jag i ditt ord (Rom. 8: 19—22):

„*Skapelsen längtar och trängtar efter Guds barns uppenbarelse. Ty skapelsen har blifvit underkastad vanskligheten, icke af fri vilja, utan för hans skull, som underkastat henne, på en förhoppning; att ock själfva skapelsen skall varda friggjord från förgängelsens trældom till Guds barns härliga frihet. Ty vi veta, att hela skapelsen med oss suckar och vändas altintill nu.*“

Uttydningen är väl känd och ofta upprepad, men aldrig för ofta. Dessa ord innebära ingenting mindre än människornas solidaritet med världsaltet.

Och dessa ord kunna ej utplånas. Förgäfves säger oss naturforskaren, som mäter stjärnornas afstånd och jordens innandöme, att vi bo på en obetydlig ö i ett gränslöst haf och äro mindre än intet i skapelsens oändliga mångfald. Han mäter sinneverlden med tid, rum, längdmått, kubikmått, men han har intet mått för andens världar, som ligga därinom och där bakom. I mer än 3,000 år har hans mått sagt honom, att himlahvalfvet kretsar kring jorden en gång i dygnet, och när han nu funnit detta vara en synvilla, går han med sitt förbättrade men dock alltid samma mått till en motsatt villa. Anar han icke, att när hans kortsynta öga uppfångar ljusstrålen från ett fjärran, där alla siffror drunkna, måste hans obegränsade ande stå i en ännu vidsträktare förbindelse med omätliga rymder?

Ett utflöde af den eviga anden trädde fram i sinneverlden, tog gestalt och blef människa. Den ofria, bundna synliga skapelsen igenkände i henne sin tanke och underkastade sig hennes fria ande. Hon uppstode sig i själfviskhet mot sin urkälla, föll och bands i förgängelsens kedjor. Viljelös följde henne den ofria skapelsen, icke allenast i trälldomen, smärtan och döden, utan ock i själfviskheten. Så uppstod klyftan: allas krig emot alla. Veklagan gick genom alt lefvande intill den dag, som är.

Men detta alt är stäldt på en förhoppning. Guds kärlek framträdde omedelbart efter fallet med ett löfte om återupprättelse. Det är betecknande, att Guds första förbund med människan (1 Mos. 9: 9—11) omfattar äfven djuren. Kedjorna skola falla, klyftan försvinna. Alt, som suckar, lider och dör, skall en gång uppstå för att aldrig mer dö. Alt, som hatar, binder, plågar och dödar, skall underkasta sig världsfreden. Villkoret är, att alla knän skola böjas i Jesu, i den eviga kärlekens namn, men böja sig fritt och därmed frigöras i sanningen, såsom de en gång bundos genom lögnen.

Den, som förnekar detta och hällre förkunnar en evig träldom, må utstryka Esaias' 11:te kapitel och

andra Guds löften. Vi vilja behålla dem såsom skapelsens hopp och slutmål. Med detta hopp gå vi frimodige, om ock i mycken svaghet och mycket motstånd, fram i kärlekens värk. I Guds kraft gå vi, icke i vår. Medlidandet är så flyktigt, hjärtat så obeständigt. Men i Guds kärlek fins ingen klyfta mer, för det hoppas skull, som är gifvet åt oss och alla. Och detta (1 Joh. 5: 4) är segern, som öfvervinner världen: vår tro.

„De Värnlösas Vän“ 1889.

Mina oxar.

Också jag har en ladugård, som fått plats på ett sju kvarter -- nej, förlåt, 95 centimeter långt bräde utanför mitt fönster. Där beta alla morgnar tre par oxar, som icke likna andra oxar i ladugårdarna. Mina oxar trippa på två ben, och deras andra två ben ha blifvit vingar. Svansen har blifvit stjärt; nosen har blifvit näbb; hornen ha de slarfvarne stängt bort, ifall de någonsin haft horn, hvarpå jag tviflar. Du förstår kanske, att mina oxar äro *talgoxar*.

Där kommer nu visst både finare och simplare folk till min ladugård. Hämplingen är alltid en sommargäst där och har stundom med sig en förnäm fröken steglitsa. Domherrn koxar dit upp, der han naggar de röda bären af trybusken, men han är så blyg, stackare, han törs sällan dela oxarnes bete. Den som törs, det är gråsparfven, han jagar oxarna från brädet, när det vankas något extra godt på julmorgonen eller vid andra högtidliga tillfällen. Men till all lycka är sparfven snyltgäst vid ett stort sädesmagasin ett par kilometer härifrån, och därför hedrar han oss sällan med sin näsvisa närvaro.

Jag vill nu berätta endast om mina oxar, för att du må blifva lika bekant med dem, som jag. Talgoxen hör, som du kanske vet, till *mesarnas* ryktbara familj, som har fått ett så tvetydigt rykte om sig bland människorna. Det är obegripligt hvnrför just mesarna anses vara så ökända pultroner. Jo, du skulle se mina oxar; har någon kurage, visst är det de! Ställ fönstret på glänt, så har du dem snart inne i rummet. Gör en ventil i väggen, så har du dem der. De äro det mest nyfikna och påflugna folk man kan tänka sig, där de tro någonting vara att förtjäna. När jag var gosse, gjorde jag burar af trädspjälvar, inrättade en fallucka, som föll igen, när oxen hoppade in för att snaska en talgbit på pinnen, och så var han fången. Vi hade då en stor förstuga full med oxar, som bodde där om vintern och släpptes fria till våren. Nu fångar jag dem ej mer, jag matar dem fria, de äro då qvickast och gladast att se på. Men säg, att de äro dessa mesar! Sä g hellre, att de äro snåla och dumma, den orlofssedeln kan du väl gifva dem; men mesar? Nej, lita du på, att de äro lika orädda tjufpojkar, som du eller jag!

Lägg på minnet, att talgoxens latinska namn är *parus major*: det klingar ju lärdt. Hans uniform känner du: ofvan grönaktig, under gul; hufvudet, strupen och ett band längs bröstet svarta; kinderna hvita, en fläck i nacken gulaktig; yttersta stjärtpennan utåt hvit. Han är den störste och snålaste af familjen Mes. Han tycker, som roffåglarna, om mat från djurriket. Gif honom ett stycke talg eller osaltadt fläsk: det är för honom konfekt. Jag brukar binda en sådan godbit vid en tråd från fönstret; den fryser om vintern till is, men oxen naggar derpå, tills blotta tråden är kvar; då naggar han på den: där är ju något kvar af den goda smaken. Sofver jag för länge på morgonen, knackar han på fönstret: nå, latmask, har du glömt min frukost? Vi ha blifvit så goda vänner, att mina oxar trifvas här mest hela sommaren, fastän deras bröder och kusiner då bo i skogen. Till vintern blir min ox allestädes en

människovän och kommer till gårdarna för att snaska folkmat. Då har han ej tid att sjunga, bara att äta, och burrar upp sig, när det är kallt. Men när det lider till våren, får han fallenhet för musik, han som de andra, och sjunger: *tuditu, tuditu, siidå*. Det är ju ej prima konsertsång, men sämre kan man få höra. Han är allmän i hela Europa, norra och mellersta Asien ända till norra Afrika, men Egypten blir honom redan för het. Sådan världsborgare är min lilla ox, som alla barn känna och som ej har någon annan ovän än katten, sparfhöken och pärlugglan. Jag sköt en gång en pärluggla på Björkuddens flaggstång, och det gjorde mig ondt, så vacker var hon. Men de, som voro glada, det var mina oxar. De misstänkte att ugglan enkom infunnit sig här för att spisa dem till frukost.

Jag råder alla gossar och flickor att blifva bekanta med talgoxarna. Icke för att man ej kan finna vackrare, snällare fåglar och bättre sångare, än dessa lättsinniga små snålingar, men därför att de bli hos oss hela vintern, när de flesta andra öfvergifvit oss. Då äro mina oxar en ständig påminnelse om, att vi skola vara goda mot djuren. Ingen brasa värmer vinterfåglarnas bon, ingen lampa lyser dem i den långa natten, ingen köksa kokar varm mat åt dem. Utan de smulor vi strö åt dem, ha de endast snön, mörkret och kölden. Var god mot dem, var deras sol och vår.

„Nya Trollsländan“ 1892,

Räffvisa.

Solen gick ned bakom Edens höga murar. Trösteänglarna, som Allförbarmaren sändt att hugsvala jordens sorger, återvände från sitt dagsarbete och mottogos

vid porten af engeln med det barthuggande svärdet. De skulle nu redovisa för hvad de den dagen förmått.

Medlidandet sade: jag har torkat otaliga tårar och befriat tusen olyckliga slafvar.

— Godt, anmärkte portens engel. Men tvåtusent, som du ej såg, störtade sig af förtrivflan i hafvet.

Mildheten förklarade: jag har kommit 30 tyranners hårda hjärtan att vekna.

— Också godt. Men 30 andra, som bättre förstodo att skrymta, fortforo att förtrycka sitt fattiga folk.

Fridsamheten intygade: jag har återförenat två människohjärtan, som länge varit söndrade i bitter fiendskap.

— Förträffligt. Men när du gått, blefvo de åter ovänner.

Tålmodet bedyrade: jag har lärt tvåtusent lidande sjuka välsigna sin pröfning.

— Sant. Men du hörde icke, att när smärtorna återkommo, begynte de åter önska sig döden.

Barmhertigheten sade: jag har mättat tiotusen hungerande barn.

— Signe dig Gud! Men du glömde den olyckliga hästen, hvilken hans ägare bundit vid ett träd i skogen och som omkom af svält.

Träden in! sade engeln med det barthuggande svärdet. Herren döme eder efter viljan, ej efter värket. Alskeliga himmelska sändebud, I hugsvalen alt, som kommer inom eder synkrets, men alt det, som I icke sen, icke hören, icke ihågkommen, det lämnen i ohulpet. I ären flyktiga goda känslor, ingenting mer. Det finnes endast en, som ser alt, hör alt och vet alt, emedan hon väger alt, och det är *Rättvisan*. Hvarför ej fråga henne först?

Vän af de lidande, misshandlade, värnlösa djuren, gå ej till den hårda verkligheten med dina opålitliga känslor! Hvad batar det dessa tusent, som lida, om en

blir räddad? Hvad gagnar dem den barmhertighet för i dag, som i morgon efterföljes af likgiltigheten? I dag faller du tårar, när du ser en nattfjäril sveda sin vinge mot lampan. I morgon läser du med ett flyktigt beklagande huru en ångbåt med 50 passagerare gått under i oceanen.

Du kan ju ej vara allas försyn. Alltid och öfveralt tillstädes kan du ej vara, och om du kunde det, skulle din arm vara för svag och ditt ord vanmäktigt. Men skicka en snöplog framför dig, bana väg för en idé, som är mäktigare än du och går ut till alla för alla! En idé har hundrade armar och tusende ögon. Gå till hemmen, gå till skolorna, tala på folkmöten, skrif i tidningarna, värka med föredömen. Ombilda opinionerna, reformera traditionerna, förmildra sederna: det är där all råhet och grymhet ligga som rost öfver blankt stål, och där, som de måste afslipas. Ja, det är ett långt och tålmodigt arbete, det är icke en lifstids, en mans eller kvinnas värk; du skall icke få upplefva dess slutliga seger, men din belöning skall vara att se gryningen af en bättre dag ljusna. Gå, gå, låt inga motgångar, inga nederlag afskräcka dig, ty du arbetar för mänsklighetens förädling och aftvår en skamfläck ifrån ditt folk!

Gå ut från rättvisa för alt som lefver, alt som af Gud fått känsla och medvetande, lägre eller högre begåfvade, djur eller människor! Säg till den obetänksamme: att andra kunna lida, som du? Säg till den grymme: rättvisan är ett grundmått, ditt mått är falskt, och med detta mått skall du själf mätas! Säg till den egennyttige: du förlösar din egendom! Säg till den likgiltige: nästa gång gäller det dig! Säg till fäder, mödrar och skolor: I viljen det rätta, och i uppfostren edra barn till orättvisan! Säg till barnet: Gud ser dig, och ingen sparf faller till marken utan Guds vilja! Säg till alla: Gud förskonade Ninive för att „där funnos 120,000 små barn, därtill ock många djur.“